

Педагогічна професія: становлення та розвиток

Лектор:

Біляковська Ольга Орестівна – доктор педагогічних наук, професор
кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Якщо твої наміри на рік - сій жито, на десятиліття - саджай дерево, на віки - виховуй дітей

Перші школи виникли в країнах стародавнього Сходу в період формування рабовласницького суспільства (Єгипет, Вавилон, Ассирія, Фінікія). В країнах стародавнього Сходу вчителями були головним чином жреці, які становили привілейовану касту.

У шумерських джерелах, датованих 3500 р. до н. е., було зафіксовано першу згадку про школу. Також згадки про школу зустрічаються у єгипетських джерелах, датованих за 2500 років до н. е.

У давніх китайських хроніках, які дійшли до сьогодні, згадується, що ще в XX ст. до н. е. в країні існувало відомство, яке керувало справами освіти народу, призначало на посади вчителів із наймудріших представників суспільства.

У першій половині 2 ст. до н. е. Рим завойовує і підкоряє ряд держав Середземномор'я. У цей час різко зростає роль культури, науки і мистецтва в житті суспільства.

Учитель і учень ростуть разом

У період імперії Римська держава прагнула взяти під свій контроль усі сторони життя суспільства, в тому числі виховання і освіту. Юлій Цезар дав усім вчителям право на римське громадянство. Імператор Віспасіан (70-99) призначив риторам щорічний державний гонорар. Поступово граматики і ритори, а пізніше і вчителі початкових шкіл, стають державними службовцями. Антоній Пій (імператор в 138-161) встановив число риторів і граматиків, які мали працювати у кожному місті в залежності від числа його жителів, а для вчителів – ряд пільг і привілеїв. За часів імператора Діоклетіана (285-305) був введений обов'язковий склад вчителів для кожного типу шкіл, визначено коло їх обов'язків і суми гонорару.

Усе, що Всевишній створив у світі, він створив і в людині

У період раннього середньовіччя панівну роль в галузі освіти займала церква. У цей період були школи трьох типів: монастирська, соборна (іменована також кафедральна або єпископська), парафіяльна. З виникненням та розвитком міст, колишні церковні школи не могли задовольняти зростаючі потреби міського населення в грамотності і елементарних знаннях. У містах з ініціативи об'єднань ремісників виникають цехові школи, а з ініціативи купецтва – гільдійські школи.

У XVI столітті створюється педагогічна система єзуїтів. Єзуїтське виховання ставило собі за мету зміцнення впливу католицької церкви, але здійснювало цю мету новими засобами: фізичне виховання, хороше обладнання шкіл, застосування принципу наочності, м'яка (зовні) дисципліна, досить широке коло загальноосвітніх знань.

Якщо швець буде поганим майстром, то держава від цього не дуже постраждає, – громадяни будуть тільки трохи гірше одягнені, але якщо вихователь дітей буде погано виконувати свої обов'язки, в країні з'являться цілі покоління неосвічених і поганих людей. (Платон)

Не викликає сумніву одне: якщо ми чогось потребуємо, то це добрих учителів. Де бракує їх, там уся інша шкільна суєта в країні — п'яте колесо у возі, окозамилування, щоб людина не бачила, чого їй бракує. Отже, хто хоче, щоб школи по-справжньому сприяли належному вихованню народу, той повинен насамперед допомогти в найнеобхіднішому, а саме: щоб скрізь у країні були люди, які здатні і прагнуть виховувати молодь і керувати нею з розумінням і любов'ю, так, щоб вона могла досягти мудрості життя, набратися сили і засвоїти порядок, властивий її стану і положенню (Й.-Г. Песталоцці).

Лише той Учитель, хто живе так, як навчає (Г. Сковорода)

Педагогічна професія належить до професій типу «людина – людина». Професії можуть бути розділені за типами і класами. Тип професії вказує на те, з чим людині доводиться мати справу в процесі своєї професійної діяльності, тобто на предмет праці. Предметом праці можуть бути інші люди, техніка, інформація, художні твори або природа. Клас професій говорить про ступінь складності і необхідної кваліфікації людини, тобто про характер праці. Характер праці може бути виконавчим або творчим. За «предметом праці» можна виділити п'ять типів професій.

До професій типу «людина-людина» відносяться професії, пов'язані з медичним обслуговуванням (лікар, медсестра, санітарка), навчанням і вихованням (вихователь, помічник вихователя, учитель, викладач, тренер, гувернер), побутовим обслуговуванням (продавець, провідник, офіціант), правовим і соціальним захистом (юрист, слідчий, дільничний інспектор, соціальний працівник).

Учитель - це людина, котра вирощує дві думки там, де раніше зростала одна (Е. Хоббард)

Діяльність педагога за суспільними функціями, вимогами до професійно значущих особистісних якостей, складністю психологічної напруженості та емоційного навантаження наближена до діяльності артиста, вченого, письменника. За твердженням психологів, вона містить у своїй структурі до 250 компонентів.

Професія педагога належить до стресогенних, найнапруженіших у психологічному плані. Вона вимагає від людини постійних резервів самовладання і саморегуляції. Емоційне навантаження педагога значно вище, ніж у менеджерів вищої ланки та банкірів, тобто тих, хто безпосередньо працює з людьми. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, коефіцієнт стресогенності педагогічної діяльності становить **6,2** бала (за максимального коефіцієнта 10 балів). У рейтингу професій Американського інституту дослідження стресу перші місця посідають учителі старших класів, поліцейські і шахтарі.

Як може добре виховати дитину той, хто сам не був добре вихований! (Ж.-Ж. Руссо)

Професія педагога вирізняється серед інших насамперед способом мислення її представників, почуттям обов'язку і рівнем відповідальності. Основна її відмінність від інших професій типу «людина – людина» полягає в тому, що вчитель належить і до тих, хто перетворює, і до тих; хто керує.

Професія педагога вирізняється серед інших насамперед способом мислення її представників, почуттям обов'язку і рівнем відповідальності. Основна її відмінність від інших професій типу «людина – людина» полягає в тому, що вчитель належить і до тих, хто перетворює, і до тих; хто керує. . Нині працю вчителя все частіше називають «педагогічним менеджментом», а самого педагога – «менеджером виховання, навчання, розвитку». професію вчителя зараховують до хелперських (англ. help – допомагати), оскільки вона пов'язана з наданням підтримки і допомоги іншим.

...Якщо медикам ми ввіряємо наше здоров'я, то вихователям ввіряємо моральність і розум дітей наших, ввіряємо їхню душу, а разом з тим і майбутнє нашої вітчизни.

К. Д. Ушинський

Своєрідність педагогічної професії полягає і в тому, що вона за своєю природою має **гуманістичний, колективний і творчий характер.**

Гуманістичний характер педагогічної професії полягає в тому, що у цілісному педагогічному процесі вчитель виконує дві функції – адаптивну і гуманістичну. Адаптивна функція пов'язана з підготовкою учня до певної соціальної ситуації, конкретних запитів суспільства, а гуманістична – з розвитком особистості вихованця, його творчої індивідуальності.

Колективний характер педагогічної професії. Якщо в інших професіях типу «людина – людина» результат, як правило, є продуктом діяльності однієї людини – представника професії (наприклад, продавця, бібліотекаря, лікаря), то у педагогічній професії дуже важко вичленити внесок кожного педагога, сім'ї та інших джерел впливу в якісне перетворення суб'єкта діяльності, тобто вихованця.

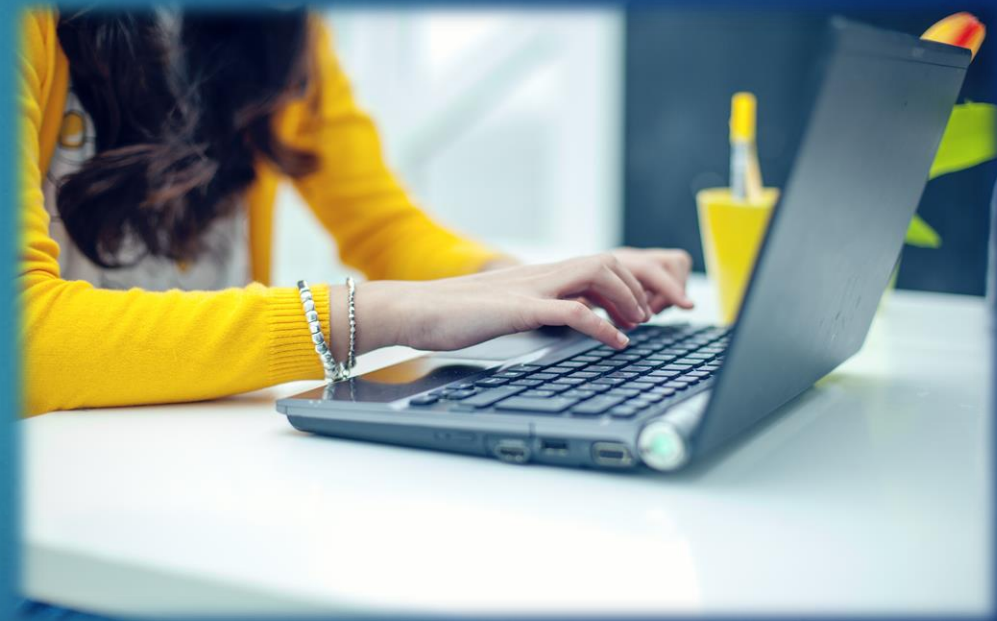
Творчий характер педагогічної професії – це найважливіша її особливість. Рівень творчості педагога відображає ступінь використання ним своїх можливостей для досягнення поставлених цілей.

*...Щоб відкрити перед учнями іскорку знань, учителю треба
ввібрати море світла, ні на хвилю не відходячи від променів
вічно сяючого сонця знань людської мудрості.*

В.О. Сухомлинський

Професія педагога за сучасних соціальних умов має позитивні і негативні сторони. До **позитивних** належать: можливість професійного зростання; різноманіття соціальних зав'язків із колегами, учнями, їхніми батьками; можливість задовольнити вищі людські потреби – творчі; гуманістичний характер; творча самостійність; літні терміни відпустки і її тривалість. Серед **негативних** – низька заробітна плата (оплата вчительської праці неадекватна її суспільній значущості і професійній складності, помітно відстає від заробітку інших фахівців із вищою освітою, що призводить до зниження рівня її престижності); суворе регламентація поведінки і діяльності вчителя, високі вимоги до його моральності; значні нервові затрати, висока стресогенність педагогічної діяльності.

Учителем школа стоїть...

Іван Франко

Вправа до семінарського заняття

Оголошення

«На роботу потрібен ... педагог»

Сформулюйте текст цього оголошення, роблячи акцент на особливостях педагогічної професії.

